

Redacțiunea, Administrațiunea, și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.

Scrisorile adresate nu se primesc. — Manuscrise nu se returnează.

INSERATE se primesc la Administrațiunea în Brașov și la următoarele Birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukas, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppeliks, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în București: Agenca Havas, Succursale de România; în Hamburg: Karoly & Liebmann.

Prețul inserțiilor: o serie armonioasă pe o colună 6 or. și 50 or. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarife și învoială.

Reclame pe pagina a 3-a o serie 10 or. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(NUMERŪ DE DUMINECĂ 38)

„Gazeta” iese în săptămânii.
Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șese luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.

Abonamentul pentru Brașov
la administrațiunea, piața mare, Târgul Inului Nr. 38 etajul I:
pe un an 10 fl., pe șese luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 sr.
Cu dusa în casă: Pe un an 12 fl., pe șese luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 or. v. a. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 204. — Anul LVII.

Brașov, Duminecă, 18 (30) Septembrie

1894.

Nou abonament

la

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Cu 1 Octombrie 1894 st. v.

se deschide nou abonament, la care invităm pe toți amicii și prietenii foiele noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	12 fl.
pe șese luni	6 fl.
pe trei luni	3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an	40 franci
pe șese luni	20 „
pe trei luni	10 „

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an	2 fl.
pe șese luni	1 fl.

Administrațiunea

„Gazetei Transilvaniei”.

Șolomonarii unguresci.

Brașov, 17 Septembrie v.

Multă silință își dau Ungurii, ca să inee glasul Românului, pentru ca plângerile lui să nu mai potă fi audite în afară și să nu-și mai potă împărtași durerile lui cu alții. Jertfit-au și jertfescū mereu bani grei din visteria statului pentru ca să astupe urechile; trimis-au proroci mincinoși prin Italia, prin Franca și prin toate părțile, ca să propovăduască minciuna, să întunece mințile bărbaților luminați ai popoșorilor streine și să-i facă a nu mai vedé astupirile și nedreptățile dîlnice, ce 'i se facū Românului.

Dér de geaba suntū tóte, căci nu este în lume luptă mai grea și mai zadarnică, ca lupta purtată în contra adevărului. Causa noastră este o causă sântă și dreptă, de care se lovescū și se starmă, ca și de-o stâncă puternică, tóte încercările vrăj-

mașilor de-a o ponegri. Ea străluce în depărtare și nu este văzduh, prin care rațele ei puternice să nu potă răsbi, străbătendū până în cele mai îndepărtate unghiuri ale pământului, de unde dîlnicū sosescū la adresa Românului asupritū vocidulci, voci pline de mângăiare și îmbărbătare.

Conferența interpalamentară dela Haaga, în care s'au întrunitū dîlele trecute reprezentanții luminați ai tuturor parlamentelor europene, ne dă o strălucită dovadă despre nimicnicia tuturor acolora, cari prin ponegrirea cauzei celor asupriți se încercă a-și legitima despotismul și tirania lorū. În această conferență Ungurii au rēmasū cu desevirșire blamați și nenorocitū lorū reprezentantū Pázmándy, care fusese trimisū acolo din partea guvernului ungurescū cu busunarele pline, s'a depărtatū ploatū și sdrobotū cu desevirșire. Până acolo a ajunsū disprețul față cu uneltirile și încercările de corumpere alū Maghiarilorū, încâtū cu ocașunea banquetului datū de Olandesī la 6 Septembrie n. c. în onórea membrilor conferenței, unul dintre aceștia, anume d-lū comite Douville-Maillefen, ridicandū unū paharū de vinū, nu se putū reține, de-a nu dice în fața d-lui Pázmándy, că „bea pentru civilizarea Ungurilorū, strănepoșii lui Atila”, ca și cum Ungurii ar fi încă totū sēlbaticī, ca pe vremea, când au venitū aici din Asia.

Nu mai puțin durerosă este și sórtea, ce a avut-o celalaltū șolomonarū ungurescū, voinicosulū Ováry Lipot, despre care se scie, că asemenea este trimisū cu banī grei din partea guvernului în streinătate, unde de multū se totū căsnesce, sermanulū, să căștigue în partea Maghiarilorū părerea publică europenă, dér întotū-déuna fără de norocū. În

timpul din urmă l'au pusū pécatele să mai facă o încercare în Italia, unde ținū o conferență în potriua Romānilorū. Nicī n'a isprăvitū însă bine cu conferența și aprópe tóte gazetele fraților nostri italieni s'au ridicatū în contra lui, ba s'au tipăritū și cărți, în cari din vorbă în vorbă au fostū desmințite tóte cuvintele lui Ováry, ér cauza Romānilorū de sub stăpânirea ungurescā a fostū luatū în apărare cu cea mai mare căldură.

Huiditū de tóte părțile, datū de golū și rușinatū, nenorocitū șolomonarū își luā repede catrafusele și o tull spre Franca. Șoțul sēu, Pázmándy, înțelegendū de asta, grăbi și elū repede spre Parisū, ca să-i stea întru ajutorū.

Era lucru mare. Foile ungurescī săltau de bucuria și spuneau minuni despre isprăvile, ce au să le facă d-nii Pázmándy și Ovary la Parisū. Nu-i vorbă, isprăvi au și făcutū domnialorū, numai câtū nu le dă Ungurilorū mâna să se laude cu aceste isprăvi.

Ca prin minune a isbutitū, cei dreptū, jupānulū Ováry să publice într'o gazetă mai mică din Parisū unū articolū în contra Romānilorū, dér n'au trecutū câte-va dîle și în aceeași foia apărū unū strajnicū rēspunsū, în care tóte cele duse au fostū rēsturnate cu cele mai puternice doveđi, ér Ováry fū prinsū cu mâța în sacū, — nicī una din minciunile lui nu s'a prinsū.

Ce era de făcutū? Vēdendū, că nicī cu gazetele franțuzescī nu se póte face trēbă, se hotărī cumētrulū Ováry să și încerce și aici noroculū cu o conferență. — Bine, i-au dīsū gazetarii francesi, noi vomū veni la conferență și te vomū asculta bucurosū, dér se vină și unū Romānū, care să rēspundă la cele ce le vei dice despre ei; care din doi veđi

avé doveđile cele mai tari, a aceluia va fi învingerea.

Ovary, cam turburatū, primī această propunere în nēdejdea, că nu se va afla Romānū, tocmai la Parisū, care să vré a sta la dispută cu elū. Dér Romāni s'au aflatū și când Ovary vēđū această, nu-i mai trebui conferență, ci își adunā și de-acī catrafusele și o luā repede la sântosā.

Acum Maghiarii se potū felicita pentru cinștea, ce li-o facū în streinătate reprezentanții lorū.

Romāni n'au agenți plătiți, ei nu umblā cu șolomonari și cu proroci mincinoși, și cu tóte acestea glasul lorū străbate peste munți și văi, peste mări și țēri: — străbate, pentru-că este glasulū cauzei sante și drepte a unui poporū asupritū.

Ce credū Ungurii? Faptele suntū fapte, cari vorbescū de sine și nu se potū ascunde prin șolomonarii. Sē luāmū, de exemplu, procesul din urmă alū d-lui Dr. Lucaciu, ce s'a pertractatū Sāmbāta trecutā înaintea tribunalului din Sātmarū. Luatū din temnița din Seghedinū, părintele Lucaciu e pusū pe banca acușatorilor din Sātmarū, pentru-că înaintase acum doi ani o plângere la ministru în contra fārādelegilorū unui solgābirēu. Tribunalulū nu-lū lasā nicī să vorbescā în limba sa romānā. nicī să dovedescā, decā ceea ce le-a dīsū suntū adevăratū, ci simplamente, fără nicī o apărare, ilū judecă la 6 luni închisóre și 200 fl. amendā. Asemēni fapte nu se mai pomenescū nicī într'unū statū din lume. Și totuși mai credū Ungurii să potā înșela opiniunea publică în favorul lorū?

Faptele vorbescū de sine și Ungurii se sbuciumā de geaba, căci pe câtū timpū existā o dreptate pe pământū, ei nu se vorū puté ascunde de urmările faptelor lorū.

FOILETONULŪ „GAZ. TRANS.”

Tēra noastră.

Descriere poporală a Ardealului, de
Silvestru Moldovanū.

(Urmare.)

Țiindū multū la lucrurile moștenite dela bētrāni, Romānulū nu este iubitorū de schimbări, de lucruri noi.

Elū nu se încrede ușorū în nimenea; numai deocī se încredințēză de plinū, că-i vrea cine-va binele, numai atunci arată față de acela încrederea, dér atunci se încrede orbesce. Cu deosebire nu are încredere în streinū de altă limbă și lege; nu se încrede și nu-i place amesteculū cu ei; pentru aceea scimū, că suntū fôrte rare întâmplările, ca unū Romānū să se încuscască cu ómenii de altă limbă, nicī nu le destăinuesce secretele inimei sale, așa că streinilorū le pare, că nu e sincerū, nu e cu inima deschisā.

Elū e răbdătorū la lucru, e lucrătorū, dér nu este destulū de harnicū (diligentū);

celū puținū în privința hārniceii e întrecutū de alte popóre, cu cari locuiesce împreună, bunāorā de Sașii și de Șvabii din Banatū.

Romānulū e aședatū la fire, cumpētatū și cu socotēlā; cumpētatū la vorbe, cumpētatū la fapte, tóte lucrurile le face cu chibzuiālā, și rarū își perde cumpētulū, nicī în primejdiā, nicī la veselā. Bunulū cumpētū ilū cālăuzesce adesea spre bine și-lū feresce de multe rele.

Elū are inimā bună și este milosū.

„Romānulū este celū mai bunū omū la inimā din lume — dice unū scriitorū streinū — care nu face rău nicī măcarū unui animalū.”

Cu tóte acestea are în firea s'a inclinare spre rēsbunare; când cine-va 'i face rău, elū cautā să 'și rēsbune. Binele, ce 'ilū face cine-va, nu 'lū uitā nicī odatā, și deocī póte, ilū respăltesce cu bine, dér ține minte și rēlulū.

Sufere cu răbdare apāsările, nedreptățile, le suferē îndelungū și numai când răbdarea sa îndelungatā 'și a ajunsū capētulū, e crudū față de aceia, cari 'l-au nedreptățitū. Altcumū cruđimea nu este în-

șurșirea lui. Adesea iartā și nedreptățile cei s'au făcutū dîcendū: „lasā-lū în socotēla lui Dumneđeu, să 'i respăltescā elū.”

Afarā de acestea Romānulū are simțū de dreptate, pe care o numesce „sfānta dreptate”. Ii place buna rānduiālā, e ascultătorū de mai marii sēi, apoi e darnicū și milostivū față de séraci și nenorociți, și e iubitorū de óspeți.

Prevenirea și iubirea lui de óspeți a fostū lădatā de mai multū.

„Cine, ajungendū nóptea la o casă țērānescā, — scrie vestitulū nostru poetū Alexandrī — a întreatū: bucurosū la óspeți, și n'a auditū îndatā: bucurosū!, sēu trecēndū pe lângā o masă de țērāni, a dīsū: masă bună, fără a fi poștitū îndatā la dēnsa; sēu fiindū de față la-cu-o nuntā din satū, n'a fostū cinstitū de lacrii voioși și nu s'a încredințatū de respectulū tinerilorū cātrā bētrāni?”

Elū e deșteptū la fire și înțeleptū; acēsta o poți vedea pe fața lui seninā și deșteptā și ne-o arată frumósele sale poesii poporale, povești și proverbe, pline de înțelepciune.

Înfățisarea lui este plăcutā și atrăgētoare. Are porturī frumóse, cu deosebire

femeile, și acēsta ne dā dovadă despre unū gustū nobilū și simțū inteligentū.

Despre înfățisarea sa, de care s'au minunatū adese străinii, étā ce scrie Alecsandri:

„Aruncā-ți ochii la orī-care Romānū și 'lū vei gāsi tot-déuna vrednicū de figuratū într'o iconā. De va ședea lungitū pe iarbā, la pótele unui codru; de va sta în picioare, răđimatū într'unū toiagū, lângā o turmā de oi; de va sălta în jocū veselū și cu pletele în vēntū; de se va cobori pe-o cărare de munte, cu pușca sa pe spinare; de se va arunca voinicosce pe unū calū sēlbaticū; de va cămuri o plută de catargurī pe riu... orī cum ilū vei privi, fiā ca plugarū, fiā ca ciobanū, fiā ca plutășū, te vei minuna de firēșca frumusețā a stătorei lui.”

Așa este Romānulū; așa 'l-a lāsātū să fiā D-đeu!

Acum, dupā-ce ne-amū trāsū sēmā, că cine suntemū noi Romāni, de unde ne tragemū și cine ne-a aședatū pe acēstū pământū, trebuie să mai luāmū aminte una.

Trebuie adecā, să scimū, că țēriile în cari locuimū noi Romāni suntū nisce țēri

Influența agitațiunei daco-române.

Jidano-maghiarul „Pester Lloyd“ publică în numărul său de astăzi, sub acestu titlu, o corespondență din Paris, pe care o reproducem aci, pentru-ca cetitorii noștri să potă érašī odată vedé, în ce modū infamū tractéză numitulū organū cestiunea română.

Influența agitațiunei daco-române, dice corespondentul parisianū, se manifestéză totū mai multū în același modū, în care se exprimă foile franceze asupra pretinsei asupriri a Românilorū transilvăneni din partea statului ungarū. *Minciunile continue și vecnicile vâerări de durere ale Ligei din Bucuresci au atras atențiunea unor cercuri din Franca — unde, durere, și acum încă suntū fôrte slabū orientați asupra raporturilor esterne, mai alesū ale Ungariei, — și au făcutū sē se credă, că Ungaria persecută pe cetățenii ei românī.* Unū numărū de agitari, locuitori în Parisū, și fără indoială stândū în serviciul Ligei, încercă a influența cu tôte mijlôcele, în acestū ințelesū, asupra opiniinei publice din Franca, ceea ce ii succede cu atâtū mai ușorū, *deore-ce din partea Ungariei nu se întreprinde nimicū, pentru de-a pâși în contra acestorū machinațiunii perfide în pressa franceză.* După cum dovedescū diferite broșuri și diferiți articuli apărūți în timpulū din urmă în cestiunea română, *Liga dispune acum și de câte-va condee franceze.*

Fôrte regretabilū este însă când unū diarū atâtū de inseruatū, în tôte direcțiunile independentū, și stândū atâtū de aprôpe de guvernulū francezū, ca „Temp“, care intodéuna a tractatū cu bună-voință cestiunile din monarchia noastră, și care este cu multū mai bine informatū asupra raporturilor ungare, decâtū ori și care diarū parisianū, *în cestiunea română înno-văț-sce statulū ungarū cu volniciū și asuprire.* Astfelū numitulū diarū, într-unulū din articoli sē scriși cu privire la delegațiunile ungare, dice următorele:

Suntū cunoscute punctele negre, cari trezescū totū mai multū simțemētulū naționalū alū Românilorū din Transilvania: *este acea cestiune de școlă și limbă, care stă mai aprôpe de viața de tôte zilele, ba chiar și de sufletulū unui poporū.* Conceptulū modernū, sēu mai bine tiranū despre statū, aci și-a indeplinitū acțiunea sa, și se pare, că mântuirea statului ungarū, această *lex suprema*, pretinde, ca Români, cari au nfericirea de-a locui dincolo de Alpii transilvăneni, *sē fiū educați, catechisați, adminis-trati, censurați, judecați și condamnați în limba maghiară.*

În fața acestorū păreri false despre starea Românilorū transilvăneni, trebuie sē mulțămimū d-lui Leopold Ováry, că și-a edatū și în limba franceză broșura lui scrisă în limba italiană. *Scrierea acestu eminentū s'a predatū și tuturorū diarelorū politice din Parisū.*

fôrte frumoșe și binecuvetate de D-deu; ér între ele este frumoșă și plină cu multe și felurite bogății cu deosebire țera noastră, Ardélulū, unū mărgăritarū de țera, așa că purdē suntū țerile lăstate de D-deu pe fața pământului, cari sē-o întrecă în frumusețe și bogății.

Ea este încunjurată jurū împrejurū, ca o uriașă cetate, cu șiruri de munți puternici, acoperiți pe côstele lorū cu păduri străvechi de stejari și brați. Din trunchiulū acestorū munți sē rămurescū în lăuntruū ei, în tôte părțile, alte nenumărate șiruri de munți și deluri, cari alcătuescū mulțime de văi, strimtori și șesuri mărunte, udate de obicei pe pâraie, riulețe, și riuri, cari le împodobescū, făcându-le dragălașe și atrăgătore.

Prin munții hotarnici străbatū din țerile vecine spre lăuntru mai multe pasuri, cari despartū munte de munte, ca nise brazde uriașe și adēnci și mijlocescū legătura cu vailé țerilorū vecine.

Dēcă pătrundemū prin aceste pasuri în lăuntruū Ardélului, ne vomū minuna și adese vomū sta uimiți de frumusețile, ce le întâlmimū pretutindinea; la totū pasulū, de

Este neapératū de lipsă, ca interesele de statū ungare sē fiū aci statornicū reprezentate, față cu uneltirile nerușinate ale propagandei daco-române. Respectulū și simpatia, pe cari le-au manifestatū cei mai aleși din poporulū francezū față cu Ungaria, *nu este permisū sē fiū atacate de minciunile tendințioșe ale agitatorilorū românī.*

Mare e obrăznicia Jidanului din Parisū, care scrie într-unū modū atâtū de miserabilū!

Congresulū studenților românī.

Sâmbăta trecută s'a deschisū la Constanța alū 15-lea congresū alū studenților românī. A fostū fôrte impozantū acestū congresū și, după cum ne spune raportorulū nostru, nici unulū dintre congresele din trecutū n'a fostū de așa mare însemnătate, ca acesta. Au luatū parte la congresū *peste șese sute de studenți românī, între cari se afla și o delegațiune de 30 studenți ardeleni și bănațeni și 26 studenți bucovineni.* De-ase-menea au fostū reprezentați și studenții românī din *Basarabia.* Pretutindenea acești ôșpeți iubiți au fostū primiți cu cea mai mare însuflețire. În ședința această s'a alesū președinte alū congresului d-lū *G. Stefanescu-Goangū.*

În ședința a 2-a, ce s'a ținutū Duminecă, s'au cetitū mai multe telegrame, între cari una delà Români și Româncele, ce se aflau de față la procesulū părintelui Lucaciu în Sătmarū, alta delà domnișorele românē din Brașovū etc.; s'a ținutū o interesantă conferență de d-lū studentū Ilie Ighelū și s'a discutatū asupra mai multorū cestiuni, după cari Lunī urmă ședința a treia, despre care lăsămū sē urmeze următorea dare de sēmă:

Constanța, 14 Sept. v. 1894.
(Raportū speci lū alū „Gaz. Trans“)

Ședința din a 3-a și se deschide la ôrele 8 1/2 dimineața și după unele desbateri, cari privescū mai multū afacerile interne ale congresului, studentulū în dreptū *Dragomirū* delà universttatea din Iași ține o interesantă conferință intitulată *Datoria noastră.* D-lū conferențiarū espune mai întâiu starea socială a Românilorū din tôte părțile Incepe cu *Transilvania*, unde dice conferențiarulū, esistă numai două pături sociale: poporulū de jos și proletarii intelectuali, cari suntū invățători, preoți, studențimea universitară etc. — Acești proletari suntū sinulū poporului, și pentru aceea vedemū, că acești proletari se luptă cu atâta abnegațiune și însuflețire pentru dobândirea drepturilorū poporului românū. Cu deosebire vedemū studențimea română de dincolo, cum merge înainte pentru deșteptarea poporului, fără

ca sē se înspăimânte de cele mai neumane persecuțiuni, pe cari trebuie sē le indure din partea dușmanilorū românismului, cari spre rușinea seculului, voescū sē nimicēscă totū ce este sfântū poporului românesc.

Trece apoi la stările din *Bucovina* și dice, că deși cu vre-o câți-va ani înainte nu putea fi vorba în această țera de cestiunea națională, totuși acum cu mulțumită trebuie sē constatămū, că conștiința națională prinde rădăcinī și în inimile poporului românū din Bucovina, muițămită stăruinței studenților universitari, precum și conducătorilorū poporului peste totū.

Ce privește *Basarabia*, dice, că aici încă nu pôte fi vorba de conștiința națională. În privința această nu s'a făcutū aprôpe nimicū. Accentuă cu deosebire, că poporulū din această provincia se află într'o stare materială de totū deplorabilă, și mai întâiu ar trebui sē se lucre pentru ridicarea materială a poporului și numai atunci se începă o acțiune pentru desvoltarea conștiinței naționale.

Trecēndū apoi la *România liberă* dice, că aici decsebinū patru pături sociale: boerimea, burgesia, proletarii intelectuali și țeranulū. Ce privește boerimea, această, ca în totū loculū, stă de obicei indiferentă față de cauza națională, pentru-că ea își are interesele sale și se folosesc de poporū numai întru atâtū, încātū are trebuință pentru realizarea acestorū interese egoiste.

Clasa burheză se intereséză, ce e dreptū, de cauza națională, dēr fără de interesū; ei nu se însuflețescū pentru cauza națională si decât și ei facū ceva, atunci facū numai pentru aceea, pentru-că decât se va rezolva favorabilū cauza națională, apoi pôte că le vorū merge și lorū mai bine afacerile.

Ce privește starea țeranului, apoi și aici e multū de doritū; ar trebui, ca proletarii intelectuali, și mai vêtosū studențimea universitară, sē-și îndrepte activitatea sa pentru îmbunătățirea stărei țeranului, sē se facū mai puțină fraseologie și fanfanonadă și mai multe fapte. Cu deosebire are sfânta datorință, ca sē deștepte în țeranī conștiința unei vieți naționale, dēr mai întâiu sē se lucre într-âcolo, ca sē i-se dea condițiunile de traiu, pentru-că poporulū lipsitū cu desvîșire de mijlôcele materiale nu este în stare și nu pôte ca sē pricēpă marile și generôsele idealuri, de cari e condusă studențimea universitară. Acesta sē o facă cu atâtū mai vêtosū, pentru-că poporulū este acela, care ne pørtă pe toți în spate; elū este talpa țerii și fără de elū nu se pôte face nimicū.

Acestă conferență a fostū ascultată cu mare interesū și conferențiarulū a seceratū nesfîrșite aplause din partea ascultătorilorū. După mai multe alte desbateri asupra unorū afaceri de mai puțină însemnătate, se ridică ședința, anunțându-se din partea presidului, ca cu toții sē mērgă la monu-

parū a fi cărări arginții prin verdēta câmpului.

În alte părți érašī vomū da de munți puternici, cu piscurī falnice și cu côste prăpăstiôse, acoperite cu păduri străvechi, prin cari ursulū trăesce, ca unū domnū stăpânitorū. Dēcă apoi ne aruncămū pe vârfulū unui piscū, vomū avea o privire largă, încântătore, până departe în cēta albastruie, peste deluri și colnice, ér la pôlele muntelui vomū zări adese, în fundulū văilorū, câte unū frumosū lacū de munte sēu iezărū, cu fața liniștită, în care sē reogîlîdéză bolta albastră a ceriului și din apa căruia sē adapă ciutele de munte.

Apoi vomū da de pesceri, cari sē afundă în adēncimile pământului, de strămtori sēu chei, cu pârēți de stânci prăpăstiôse, cari ne punū în uimire și ne umplu de frică prin mărēția lorū, prin vâi de belșugū de bucate pe côstele munților și delurilorū de păduri estinse, de vii și pometurī, pe țermii riurilorū de râdiuri (bercuri) ér în sinulū pământului, de bogate mine de aurū, argintū, ferū și sare.

Tôte aceste, munți și șesuri, deluri și văi, riuri, pâraie și lacuri, stânci prăpă-

mentulū ridicatū în amintirea eroilorū franceși căduți la a. 1854—55.

Ajungēndū aici în *prezența consulului francezū*, presidentulū G. Stefanescu-Goangū ține o frumoșă cuvēntare și dice între altele, că noi datorimū recunoscință eroilorū, ce suntū aici înmormētați, cu atâtū mai vêtosū, că ei au fostū fiul unui poporū, care s'a luptatū pentru eliberarea popôrelorū solăvite. Dreptū șemnu alū admirațiunei depune o frumoșă *cunună pe monumēntulū eroilorū franceși.*

Domnulū consulū, adēncū mișcatū, mulțumesc studentimei pentru această manifestare a iubirii pentru poporulū francezū și sfîrșesc dicēndū: Sē trăescă tinericēă română, care se luptă pentru realizarea unui sfântū idealū, pe care și Francesii l'au avut totū-déuna ca *conducătorū* în acțiunile lorū.

Sēra s'a datū unū mare concertū anume în onôrea studenților, ér venitulū a fostū destinatū pentru copiii sêraci.

La acestū concertū a luatū parte și corulū studenților *transilvăneni* veniți aici, care a esecatū tôte cântările în așa modū, încātū a atrasū admirațiunea tuturoră. Cu deosebire au fostū mișcāti toți participantii, când s'a căutatū doina lui *Lucaciu*. D-ra *Maria Trancu* stud. de medicină la Iași, a declamatū cu multū simț *Doina de Eminescu*, ér d-ra *Maximă* stud. în filosofia la Iași, a declamatū poesia de Alexandri: *Balcanulū și Carpatulū*. Pentru această declamare, predata fôrte frumosū, D-ra *Maximă* a fostū respălătită cu nesfîrșite aplausi din partea publicului, ér delegațiunea studenților bucovineni i-a predatū unū frumosū buchetū cu iuscripția: *„Dela frații Bucovineni“.*

A mai declamatū într'unū modū în adevērū artisticū d-lū *Dragomirū*, stud. în dreptū la Iași, poesia lui *Coșbuc*: *Noi vremū pământū și Satira III* de Eminescu.

Cu unū cuvēntū, întregū programulū acestui concertū a reușitū fôrte bine, atâtū ce privește partea morală, câtū și cea materială.

Ședința națională.

Diua a 4-a congresului a fostū consacrată anume cestiinei naționale. Pentru conducerea acestei ședințe a fostū alesū de presidentū d-lū *Axente*, licențiatū în dreptū. Acesta deschide ședința, printr'unū discursū în care espune stadiulū în care a ajunsū cestiunea națională a fraților de dincolo, și dice, că studenții nu potū sta cu nepăsare în fața persecuțiunilorū, ce trebuie sē le indure Români de peste Carpați.

După acestū caldū discursū d-lū *Ghica*, studentū în Parisū în numele secțiunei Ligei salutā delà Parisū delegațiunile studenților din Transilvania și Bucovina. La această rēspunde unū studentū transilvăneanū și bucovineanū, cari în numele colegilorū lorū dau espresiune simțemētelorū de adēncă recunoscință pentru interesulū, ce-lū arată studențimea română de-aci pentru frații lorū, cari suferū.

stiôse, căderi de ape, strimtori sēu chei, pasuri, peșteri și altele asemnea lorū, schimbându-se mereu una cu alta, alcătuescū atâtea frumuseți, atâtea mărēțe icône ale naturii, încātū străinii, cari au cercetatū țera noastră, au fostū încântați de ele și le-au lădatū în cărțile lorū, ce au scrisū despre țera noastră.

Acesta este o dovadă, că țera noastră, Ardélulū, este țera încântătore și plină de frumuseți ale naturii.

Paget, unū scriitorū englesū, scrie în o catre a s'a, că doră nu este țera fără de frumusețe de-ale naturii, dēr, dice elū: „n'am vedutū nici când o țera, care se fiă în întregulū ei o frumuseță, precum este Ardélulū.“

Unū altū scriitorū vestitū alū nostru, Bălcescu, care a scrisū cu pană măiastră faptele lui Mihaiu Vodă Vitēzulū, étă ce icônă frumoșă face despre Ardélū:

„Pe culmea cea înaltă a munților Carpați se întinde o țera mândră și binecuvēntată între tôte țerile sēmēnate de Domnulū pe pământū. Ea sēmēnă a fi unū

După acestea d-lu Nicolae Brânzeu oitescă un voluminos raport despre activitatea comitetului național studentesc în decursul acestui an.

În acest raport d-lu Brânzeu espune însemnătatea întrunirilor studentesci, arată mai departe, cum studenții de aici s-au interesat de cauza națională și au lucrat într'acolo, ca această cauză, să se discute și în parlamentul român. Ceteșce apoi mai multe epistole ale unor societăți studentesci din Germania, Franța, Italia, Belgia, Bulgaria, Grecia, Serbia etc., în cari acești studenți streini dau expresiune simțimentelor de alipire pentru cauza la care s-au angajat studenții români.

E de mare importanță cuprinsul acestui raport, care, după cum a dîșit un domn deputat, care a luat parte la congres, va constitui o monumentală operă în istoria mișcărilor studentesci.

Etă cum își sfîrșește d-lu Brânzeu raportul său.

„Pressa străină informată, e pe partea noastră, ne trimite încurajările ei în lupta națională. Ungurii sunt huiduiți de prepretundenți, le putem spune ađi verde, româneșce: v'ați bătut joc de noi și de aspirațiunile noastre; ađi nesocotit dreptele plîngerî ale fraților noștri; v'ați făcut, că nu auđiți glasul sincer al păcei și umanității; v'ați îngâmfat peste măsură, și nu voiati să sciti nici de noi, nici de presa Europei; Europa v'ă cuosee, verdictul ei teribil este pronunțat, puțin încă și veți cănta pe ruinele *ideei de stat maghiar*, ca și Jeremia pe ruinele Ierusalimului!

Garanții despre această ne este mai întâi falnica tinerime de peste munți, iubii noștri frați și colegi, cari își voru da totul pentru națiune și nu voru suferi odată cu capul să li-se răpescă dreptul de existență națională.

Garanția e poporul martir din Transilvania și Ungaria, care în lupta pentru limba și legea româneșcă, scie să birușcă, ori să moră.

Garanția suntem și noi, junimea română universitară de pretutindeni.

Garanția e, că cu noi împreună e întreg neamul românesc. Cu toții, bătrân, bărbat, jun, tineri din munți și din câmpii, viață în libertate, ori mörte strigăm toți!

Acest raport este ascultat cu cel mai mare interes, și d-lu Brânzeu e felicitat din partea tuturor. Congresul hotăreșce, ca raportul să se tipăreșcă și răspândescă în mai multe exemplare.

După aceea se hotăreșce trimiterea unei telegrame tuturor bărbatilor mai însemnați, cari au luat în apărare cauza română.

Etă cuprinsul ei:

„Congresul studenților români salută respectuos și plin de recunoștință pe iluștrii apărători ai dreptății și ai causei naționale“.

Intre alte persoane, cărora s'a trimis această telegramă, amintesc pe următorii:

1) *Gubernatis*, 2) *Ascoli*, 3) *Morollen*, 4) *Fava*, 5) *Marchis Pandolfi*, 6) *Del'homme*, 7) *Parva*, 8) *Imbriani* etc.

Tot dată se trimite o telegramă bătrânului și ilustrului bărbat de stat Gladstone, al cărui cuprins e următorul:

„Tinerimea română universitară, întrunită în congres, exprimă adencă recunoștință prea luminatului și generosului bărbat de stat pentru înaltul sentiment de dreptate și umanitate, arătat cu atâtea ocașii față de poporele mici și oprimate. Rugăm cu profund respect și încredere deplină pe acela, căruia Bulgaria îi datorreșce existența, grația puternicului cuvânt ridicat în favorea lui, să-și aducă aminte și de frații noștri din Transilvania și Ungaria, cari în disprețul umanității și progresului, gem sub despotismul Maghiarilor. Trecutul glorios, ce cu dreptul vă mândriți, e garanția, că vocea voastră va avé răsunetul dorit“.

Se trimite și următoarea adresă condamnaților români din Seghedin și Vațu:

„La voi sböră ađi gândul nostru. Cu voi sunt ađi și în totdeuna sufletele noastre, căci pentru ale noastre idealuri ađi luptat, pentru ale noastre aspirații sufriți. Jertfele mari, ce le dați pe altarul libertății, umplu lumea de admirație și în inimele tuturor v'ați ridicat neperitabile simpatii.“

„Europa v'ă priveșce cu drag și v'ă însorie între cei mai aprigi apostoli ai păcei și ai progresului.“

„Poporul român din Transilvania și Ungaria, despoiat și impilat mai multă ca ori-cine, V'ă aduce înuri de laudă și recunoștință, căci voi sunteți neîntrecuții apărători ai drepturilor naturale, voi apărători limbei și naționalității vöștre.“

„Iubiți conducători! Simțim și noi durerile și suferințele vöștre; de acum și inima noastră pătimeșce împreună cu voi; d'ér să ne aducem aminte cu toții, că temnița și lanțurile sunt cele din urmă mijloce ale unor despoți lași, cari tremurând, zăreșce deja aurora libertății naționale.“

„Mângâiați-vă voi, fala și podoba nemulului român, căci nu mai pöte fi departe d'iva, când patriotismul fals și esageratul șovinism al dușmanilor, va trebui în fine să facă loc dreptății și adevăratei libertăți; garanția delu legile de feru ale naturii, pe cari v'ă întemeiați; garanția unanimitatea și legile inevitabile ale progresului, cari în veacul de acum nu vor permite astfel de crime monstruöse.“

„D'ér cea mai mare și mai sigură garanția e poporul român din Transilvania și Ungaria, a cărui devisa este: *„viață în libertate, ori mörte cerem toți“*. Garanția suntem și noi, tinerimea română universitară de pretutindeni, care v'ă va urma până la ultima răsuflare.“

„Înrolați sub stindardul național, ridicat de voi, vom salva onörea și

demnitatea națională, ori murind, ori biruind.“

„Primiți scumpi martiri ai libertății salutul nostru, esprimarea devotamentului, a alipirei și iubirei noastre nesfîrșite.“

„Studenții universitari români din România, Transilvania, Ungaria și Bucovina, întruniți în congresul alu cinci-sprezecelea, în Constanța“.

Totă acestor condamnați se trimite și un album subscris de toți studenții prezenți: din România, Transilvania, Bucovina, Basarabia și Macedonia, și se alege o deputație de 5 membri, care să mörge la Seghedin, pentru ca să-l imăneze președintelui Rațiu.

Se mai trimite o telegramă tuturor deputatilor, cari au luat în apărare cauza națională în parlamentul român și să li-se exprimă adencă mulțamită și recunoștință.

Eră domnișorele studente dela universitatea din Iași trimite următoarea telegramă domnișorelor române din Sibiu:

„Domnei Lucia Cosma pentru domnișorele române.“

Sibiu.

„Din inimă ne pare rău, că nu v'am putut îmbrățișa cu ocașia congresului. În această dî destinată cestiei naționale, v'ă declarăm, că și noi studente în Iași, suntem însuflețite de aceleași sentimente nobile, ca și voi.“

„Marta Francu, Elena Carpu, Maria Maximă, Ortensia Paladi.“

D-lu Marghirescu, fost deputat în camera română, rögă studentimea română să lucreze într'acolo, ca să se ridice o statuă lui Mircea Basarab în Constanța. Congresul primesce cu mare însuflețire această propunere și se angajiază de-a lucra pentru realizarea ei. Tot astfel se primesce, că să se lucre pentru realizarea propunerii făcută încă la congresul din Brânzeu, din anul trecut, de răposatul student Dobrescu, ca să se ridice o statuă lui Mihail Viteazul și eroilor săi, cari au luptat cu atâtea eroism în contra Turcilor la Călugăreni, er această statuă să se desvălășcă încă la anul 1896, când se împlinesc 400 de ani dela acea memorabilă luptă.

D-lu Nicolae Brânzeu face propunerea, motivată pe larg, că avönd în vedere, că peste doi ani de dule, la 1896, Ungurii și serbeză milenul venirei lor în Europa, studenții români să lucre într'acolo, ca tot în acest an să se țină un congres internațional în București, la care să se invite töte societățile studentesci din Europa. La acest congres studenții streini să se informeze mai de aproape despre situația fraților de dincolo de Carpați, să vadă, că deși Ungurii se fălesc cu liberalismul lor, deși se fălesc cu multe instituțiuni culturale, totuși

acestea sunt numai pentru ei. „Să-i ducem — dize d-lu Brânzeu — în temnițele dela Vațu și Seghedin, și acolo să vadă și să judece ei liberalismul unguresc“. Propunerea această a fost primită unanim, alegöndu-se în acest scop o comisiune, care va avé să facă lucrările pregătitoare.

După mai multe alte discuțiuni, studenții pornesc în corpore la statua lui Ovidiu, unde delegațiunea studenților din Transilvania, a depus o cunună, ca semn al admirațiunei pentru marele Ovidiu, care a sfîșit acest loc prin esiliul și suferințele sale.

După prânț s'a mai discutat despre starea țaranului și la örele 5½ se închide ședința această, sfârșindu-se astfel congresul alu 15-lea ținut pe malul Mării-Negre.

Congresul următor s'a hotărit să se țină la Câmpulung.

La örele 6 s'a dat un mare banquet de peste 600 persoane din partea orașului Constanța, la care a participat și principele Grigorie M. Sturza, președintele de onöre alu congresului.

Mercuri dimineța la örele 7 toți studenții au plecat către Bucuresci.

Florin.

Lăutarii români în streinătate.

Dela expoziția din Paris incoce, lăutarii români din regatul vecin seceră continuu în streinătate cele mai frumoșe succese. Una dintre orchestrele fruntașe din România sub conducerea lui Ciolaru, er alta sub conducerea lui Pădureanu au făcut în vara această cunoscută streinilor musica noastră națională, stöcönd cea dintău admirațiunea Belgianilor, er cea de a doua a Rușilor. Orchestra d-lui Pădureanu încă nică până ađi nu s'a întors din Rusia, unde face mare onöre muzicii naționale româneșce.

Etă ce cetim despre orchestra d-lui Pădureanu în diarul ruseșcu „*Novoje Vremja*“:

Pentru momentu o orchestră de lăutari români sub conducerea violonistului Savu Pădureanu căntă în Petersburg la grădina Krestovski și are dînic un succes nebun. Orchestra nu e mare, nu consistă decât din öce. Esecută pe dinafară polci, valsuri, romanze, etc.; d'ér cum le esecută? Aici este esențialul.

Lăutarii români căntă cu foc și focul acesta se transmite auditorului. Sentimentul, de care sunt animați ei, se comunică publicului și-l mișcă vrönd—nevrönd. Orchestra româneșcă produce nice efecte esepționale de originale, mulțamită întrebunțării dibace a cîmbalului și a naulului, un instrument cunoscut în cea mai departată vechime.

măreț și întins palat, cap d'operă de arhitectură, unde sunt adunate și aședate cu mândria töte frumusețile naturale ce împodobesc celelalte ținuturi ale Europei, pe care ea cu plăcere ni-le aduce aminte. Un brău de munți ocolesce, precum zidul o cetate, totă această țără și dintr'insult, d'el ocea, se desfăcă, întindöndu-se până în centrul ei, ca nice valuri proptitoare, mai multe șiruri de deluri înalte și frumoșe, mărețe pedestaluri înverđite, cari varsă urmele lor de zăpadă peste văi și preste lunc. Mai pesus de acel brău muntos se înalță două piramide mari de munți, cu creștetele întunecate de o vecinică diademă de ninsöre, care ca doi uriași stau la ambele capete ale țerei, cătänd unu în fața altuia. Păduri stuföșe, în cari ursul se preambă în voic ca un domn stăpănitör, umbresc culmea acelor munți. Și nu departe de aceste locuri, cari își aduc aminte natura țerilor de mädă-nöpte, dai, la porțile Romei, peste câmpii arse și struite, unde bivölu dormiteză a lene. Ast-fel mädă-nöpte și mädă-dî tröesc într'acest ținut, alături una de alta și armonizänd împreună. Aci stejarii, brađii și

fagii trufași înalță capul lor spre cer, alături te afund într'o mare de grău și porumb, din care nu se mai vede calul și călärețul. Ori încotro te-i uita, veđi felurite, ca un întins curcubeu, și tabloul cel mai încântător farmecă vederea: stănci prăpăstioșe, munți uriași, ale cărör vörfuri mänge norii, păduri întunecöșe, lunci înverđite, liveđi mirositoare, văi recöroșe, gârle a cărör limpede apă curge printre câmpurile înflörite, păraie repeđi, cari mugind gröznic se prăvalesc în cataracte printre acele amenințătoare stănci de pötră, ce plac vederii și o înspäimöntă tot-de-odată. Apoi în totu locul dai de riuri mari cu nume armonioșe, ale cărör unde port aurul. În pantecele acestor munți zac comorile minerale cele mai bogate și mai felurite din Europa: sarea, ferul, argintul, arama, plumbul, mercuriul, zincul, antimoniu, arsenicul, cobaltul, tuöua, telurul și în sfârșit metalul cel mai îmbelșugat de cătu töte, aurul, pe care ilu veđi strălucind până și prin noroiul drumurilor. Ast-fel este țera Ardölului“.

Și acum să cercetăm cu de-amörunț această țără, țera noastră, atät de bogată în frumuseți. Să ne facem, cum se dice în poveste, „opinä de feru și ciomagü de ötel“ și să outreerăm munții și văile, să trecem riurile, să străbatem din ținut în ținut, ca să vedem totu ce este de însemnătate. Döcă călörötu, venind din Banat intră în Ardöl prin pasul vestit, Pötra de Feru, se află în țera Hațegului, un colț de țără, un ținut încântător, unu dintre cele mai frumoșe ținuturi ale țerii noastre și vestit și din trecut, căci aici a stat odinöră Sarmis-Egetusa Dacilor și orașul roman Ulpia Traiană, capitala Daciei romane, precum și ate orașe și alcătuir de ale marilor noștri străbuni, cari zac ađi în ruine.

Pasul Pötra de Feru sa mörgeșce de deluri păduroșe, ramuri de alte munților Cernei și ai Hațegului. Elu desparte grupa muntelui Rusca, dela mädă-nöpte, de muntele Vörfu Petrii, ce se înalță în partea de mädă-dî; printre aceștia și-a făcut cale rüetului Bistra, care izvöșce în munții Hațegului și pe aici ese din Ardöl în Banat.

Pe țermul rüului se află de-alungul pasului unu drum bun de țără (șosea), care trece prin satele Bouțari, Bucova și Zăican, intränd în valea Hațegului, la Grădisce, și de aici de-a dreptul la Hațeg, care este ađi locul de frunte în valea Hațegului.

Pasul Pötra de Feru este vestit pentru trecutul țerei noastre. Traianu pe aici a intrat în Ardöl, după ce încercările lui Decebalu de a împedca trecerea Romanilor au fost zădărnice. Lupte crăncene s'au încöșit între Daci și Romani în acestu pas, care era cheia capitalei Sarmis-Egetuza; urmele șanțurilor străvechi se vedu și ađi, er döcă stăncile de pe Bistra și bătrăni munți de prin prejur ar avea glas, căte nu ne-äră scî spune despre faptele vitejesci ale luptătorilor acestor două popöre!

Totu prin acestu pas au intrat și au încercat să intre în Ardöl, în mai multe rënduri, öștirile turcesci, er în anul 1441, aici a căștigat Ioanü Huniade o învingere strălucită asupra Turcilor.

Valea Hațegului are formă rotunjöră (ovală); ea, privită de pe înălțimile munți-

Grecii cei vechi cântau cu acest instrument la bachanale și celelalte sărbători solemne. Sunetul acestui instrument a-mintese pe alți flautului. D. Ramsky Korsakoff a profitat de el în a sa operă-baletă „Mlada“ în scena Cleopatrei și a produs un enorm efect.

Ar fi foarte de dorit, ca aceste două instrumente, naiul și cimbalul, să se introducă în orchestrele noastre moderne exclusiv pentru efectul acesta.

În urma succesorilor raportate la Petersburg, Pădureanu și orchestra lui au fost chemați în diferite rânduri să cânte la seratele marilor duci, și în cele din urmă, mulțumită recomandării d-lui Al. Catargi, ministrul român la Petersburg, a avut distincția onore de a da un concert în palatul Peterhof în fața țarului și a curtenilor săi, unde, după cum spun diarele rusești, a fost foarte calduros aplaudat.

În ziua de 15 August trecută a dat la Petersburg un concert în beneficiul sâracilor, pentru care guvernatorul orașului i-a adresat caldुरose mulțumiri.

Intr'un cuvânt, Pădureanu și orchestra lui a făcut, în străinătate, pentru muzica noastră națională ceea ce n'a făcut până acum nici unul dintre artiștii români.

Sosirea părechei regale în Țeră.

Azi e săptămâna părechei regale române a sosit la Sinaia, unde a fost așteptată de principele Ferdinand și principesa Maria, de d-nii miniștri, de alte persoane distinse și de un număr mare public. Insufletea, cu care au fost întâmpinați Suveranii României la gara din Predeală a fost cu atât mai mare, cu cât scimă, că regina României s'a reîntors în țară acum pentru prima dată după o absență aproape de trei ani. Regina plină de viață și surîzătoare a salutată la Predeală publicul, care o întâmpină cu nesfârșite aplauze.

La Sinaia Majestatele lor au fost obiectul celor mai însufletește manifestațiuni. La gară muzica batalionului de vânători cântă imnul regal. O mulțime de dame oferă reginei buchete de flori. Suveranii urcându trăsura regală s'au dus la mănăstire, unde s'a oficiat un Tedeum. După serviciul divin batalionul de vânători a defilat pe dinaintea Suveranilor. În biserică I. P. S. Mitropolitul-Primatul a rostit la adresa Suveranilor următoarele frumoase cuvinte:

Sire, Dómnă!

În numele Sfintei noastre Biserici ortodoxe autocefale române și alți smeriți-

lor ei servitori, viu a rosti Majestaților Voștre viua noastră bucurie pentru fericita Vostră sosire în țeră.

Sire!

Te-ai dus pentru cât-va timp, spre a căuta la izvoarele datătoare de sănătate, înțrēmarea și odihna, după marile și glorioase lucrări, dela cari nu pregeți în folosul acestei țări; și precum gândul și sufletul copiilor urmăză pașii părintelui lor iubit și așteaptă cu nerăbdare întorcerea aceluia, care conduce pașii lor și i povățuesce în calea vieții, așa așteptă, Sire, națiunea pe Domnul și Regele ei iubit, care mai bine de un pătrar de veci conduce și povățuesce pașii ei pe calea evlaviei, a slavei și a înfloririi.

Și Tu, Dómnă și Regină, pe care o lungă și grea bóla Te ținuse departe de noi, dumnezeesca prorie, care în negrițele și nepătrunsele ei taine le întorce toate spre binele și spre folosul ómenilor, n'a voit, ca fii României — copiii sufletesci ai Majestații Tale — să fi lipsiți mai multă vreme de Mama, care cu iubire a veghiat peste ei și i a legănat cu dulcele ei cântece, în zile mari și ferice, ca și în zile de tristețe.

Privesc în juru-ți, Dómnă și Regină, și vei vedea pe toate fețele zăgrăvită bucuria, că Dumneșeu Te-a adus în mijlocul nostru. Și precum s'a bucurat Înteleptul Împărat Solomon, când a văzută pe Împărătesa din Saba, așa se bucură poporul român pentru fericita sosire a Majestații Tale.

Er eu Vă dicu: bine ați venit, Sire și Dómnă, și să trăiți întru mulți ani cu fericire, împreună cu A. A. L. L. R. R. Principele și Principesa României și cu scumpa lor odraslă Principele Carol.

SCRILE ȚILEI.

— 17 (29) Septembrie.

„Reuniunea învățătorilor rom. gr. or. din districtul X-lea Brașov al arhidiecesei transilvane“ își va ține adunarea sa generală la 26, 27 și 28 Septembrie st. v. a. c. în comuna Feldióra.

—o—

Alegere de notar la Basesci. Atragem atențiunea Românilor, cari ar dori să ocupe un post de notar, asupra următoarei sciri, ce o primim din cercul Basescilor: În 17 Octomvre n. c. se va face alegerea de notar cercul în cercul curat românesc al Basescilor, Sălagiu, cercul Cehului, de care cerc se țin comunele: Basesci, Gărnășiești și Săliște. Cererile sunt a-se înainta până în 10 Octomvre st. n. Cortesirile s'au început. Sperăm însă, că membrii comunali nu se vor lăsa a fi ademeniți nici prin beutură, nici prin alte promisiuni. Legea le dă lor dreptul să alegă pe cine vreau. N'are drept nimenea să-i siléscă, ori să-i înfrice. Privescă împrejur și vadă, de cine sunt incunjuțați și copleșiți. Strângeți-vă,

dér fraților, pe lângă unul din sângele nostru! Conducătorul nostru nefind aici, streinii se vor folosi de ocaziune, vor vci a ne pune cu sila nu sciu pe cine. Fiți însă treji, fraților. Grijiiți să nu fiți de rușine înainte lumii! — Sentinela.

—o—

Focu mare. Următoarea scoire durerosă ni-se comunică din comitatul Solnocu-Dobéca: În 23 Septemvre n. c. în comuna Fizeșu din comitatul Solnocu-Dobéca s'a iscat un foc, care a preficăt în cenușă casele și clădirile economice a 69 familii, dimpreună cu totă recolta anului acestuia, fără să se fi putut mântui ceva, fiind o secetă mare, ér apă de loc, așa că peste 300 de suflete au rămas numai cu vestimintele de pe ei. Paguba se urcă la considerabila sumă de 30,887 fl. Fisolgăbirul din Ciachi-Gărbău a făcut pașii necesari a-ată la fișpanul, cât și în cercul său, ca să se adune ajutor pentru cei nenorociți. Dec sunt rugați toți voitorii de bine, precum și aceia, cărora le zace la inimă durerea némului nostru și paguba cea enormă—să se îndure a veni în ajutorul celor nenorociți, ér sumele incurse să binevoésc a-le trimite la adresa: Eliă Șerbanu, preot gr. cat. în Fizeșu (p. u. Hidalmás).

—o—

Un discurs al prințului Bismarck Din Varzin se telegrafiază cu data de 23 Sept.: Vre-o 1500 persoane, bărbați și femei. Din Prusia occidentală, au sosit la Varzin pentru a aduce omagiu prințului de Bismarck. Prințul a eșit la balcon; a fost foarte aclamat. El a ținut un lung discurs ca răspuns la alocuțiunea șefului manifestăției și a convorbit cu mai multe persoane. Una din dame a oferit prințesei un buchet frumos. Bismarck a tratat în discursul său de revoluționare tendințele nobilei poloneze și partidul care manifestă asemenea tendințe trebuie combătut. Câtă vreme Germania va fi de acord cu împăratul și prinții săi, nu va fi nici un pericol. Rusia cu vecinii póte să fi adese-ori incomodat, însă totu de preferit Poleniei. Dacă se consideră cuvintele imperiale pronunțate la Königsberg, Marienburg și Thorn sunt garanții, că Prusia occidentală nu va avea nici un pericol din partea Polonezilor. Prințul a terminat strigându: „Trăescă împăratul!“ El a fost aclamat în mod calduros. Apoi s'a cântat imnul național.

—o—

Banii cei vechi de câte 20 cr. și de câte 4 cr., după cum se scie, cu 31 Decemvre se vor retrage din circulațiune. Idată după acésta va urma retragerea pieselor de câte 10 cr., 1 cr. și 1/2 cr., alți caror terminu de circulațiune va fi, probabil, până la 31 Decemvre 1895. Ordinul de-a-se face socotelile oficiale după valórea corónelor se va da numai după ce se vor retrage din circulați toți banii cei vechi, afară de talerii de câte 1 fl.

Inchiderea cursului de lucru manual în Bucuresci. Ni-se scrie din Bucuresci: „Cursul de lucru manual, ținut în Bucuresci, s'a încheiat la 7 (19) Septemvre a. c. printr'un remarcabil discurs al directorului aceluia, d-lu prof. G. Moianu. La acest curs au luat parte 11 institutori urbani și 24 învățatori rurali. Specialitățile învățate au fost: Cartonagiul cu legatul cărților. Sculptura geometrică în lemn cu traforagiul și impletiturile de nuele. Câte două din aceste specialități a învățat și care participant al cursului, și anume: institutorii urbani cartonagiul și sculptura, ér învățatorii rurali cartonagiul și impletiturile de nuele. Obiectele lucrute au fost expuse în zilele de 6 și 7 l. c. într'o sală a școlii normale „Carol I“, unde s'a și ținut cursul, spre vederea publicului, ce pórtă interesu pentru acest nou obiect de învățământ. Lucrările expuse au fost de o precisiune și corectitudine admirabilă, ca și când ar fi fost confecționate de specialiști rutinați. În total, cursul a avut un succes neașteptat, care se datoréză stărúinței și priceperii directorului numitului curs, d-lui G. Moianu. Un vast câmp de dezvoltare culturală, atât din punct de vedere intelectual, moral și fizic, cât și economic, se deschide școlilor din România prin cursurile de asemenea natură, și în general prin aplicarea lucrului manual în școlile primare. Datorim recunoștință d-lui Ministeru, care a făcut o achiziție atât de bună prin încredințarea gestiunii lucrului manual în mâinile d-lui Moianu.“

—o—

Necrolog. D-na Emilia Suciu din Caracală a răposat în etate de 22 ani la 13 l. c. Ceremonia funebră s'a săvărșit în 14 Septemvre. Fiă-i țerina ușor!

—o—

Petrecerea cu joc se va arangia din partea inteligenței române din Avrig la 24 Septemvre v. (7 Octomvre n.) în hotelul de acolo. Începutul la 7 ore séra. Intrarea de persoană 80 cr. de familie 1 fl. 50 cr. Ofertele marinimóse se vor cuita pe cale publică.

—o—

Muzica orășenescă va concerta mâine în otelul Europa. Atragem atențiunea publicului asupra piesei romanesce: „O nópte în pădure“. Începutul la 8 séra.

Sciri telegrafice.

Budapesta, 29 Septemvre. În adunarea de éri séra a comisiunii pentru afacerile esterne, contele Kálnoky răspunde privitor la cărțile române de scólă amintite, că le-a trimis la Bucuresci și a cerut deslușiri. Guvernul român numai decăt va satisface, decăt se va descoperi vre-o incorectitate în școlé. Delegatul Falk ceti apoi raportul, care fu primit. În raportul acesta se constată faptul îmbucu-

lor, ce o înconjură, ne presintă priveliști foarte frumoșe. Cu deosebire avem o privire largă și frumoșă de pe delul Orlea, lângă stațiunea Hațegului, pe vârful căruia se află un turn vechiu părăsit, numit „Turnul lui Vecel“. În stanga spre răsărit se înalță ramur de ale munților Balomirului, pe la pólele cărora curge Streiul. În dreapta, spre apus, se remuresc munții Cernei, ér spre méđă-đi avem înainte noastră șesul său Valea Hațegului, acoperită cu mulțime de sate și brăzdată de riulețe și páraie, ce grăbescu a se împreuna cu valurile Streiului. Dincolo de șes se înalță, ca nisce uriași, Munții Hațegului, cu piscuri înalte, între cari cel mai frumos este Rătezatul, la mijloc. Grupa Rătezatului din partea acésta o putem privi mai bine. Munții Hațegului sunt unii dintre cei mai frumoși munți ai noștri. Ei se mărginescu spre méđă-đi și răsărit de văile înguste ale Jiurilor, ér spre méđă-nópte se perd în Valea Hațegului. Cóstele lor sunt acoperite cu bogate păduri, în jos, începéndu dela póle cu păduri de ștejar, apoi mai sus cu brădet, până spre vâr-

furile stâncóse și pleșuve, unde este patria ciutelor de munte. Prin fundul văilor lor se află ascunse, ca nisce mărgăritare, mai multe lacuri de munte, cum este lacul Zánóga, spre răsărit dela Rătezat, cel mai mare dintre lacurile de aici, apoi lacul Negru, lacurile Gemine ș. a.

Prin munții Hațegului nu se află sate séu cătune: cât țin însă zilele de vară, până ce încep ninsorile, ei sunt împorati de ciobani cu numeroșe turme de oi; ér clădir omenesce nu sunt decăt stănele, în cari își caută adăpostu dinaintea viforelor și vânătorii, cari outreeră vara acești munți. Dintre piscuri cel mai înalt este Vărfu Pelaga, ér cel mai frumos este Rătezatul, cu vârful lui ciuntat și care pentru acésta se póte deosebi ușor dintre celelalte piscuri.

Din veste din poveste se spune, că odinórá, în vremile de demult, când prin țera noastră trăiau uriași, Rătezatul a fost cu vărfa ca celelalte piscuri. Se spune, apoi, că un uriaș, care locuia în ținutul acesta, trăind în dușmăniă cu alți uriași, vecin de ai săi, a aruncat odată cu mâniă

un plug de fer după unul din ei, și ferul lovindu-se de munte, i-a rétezat vârful.

Așa a devenit Rătezatul cu vârful ciuntat, cum îl vedem azi.

Décă ne urcăm pe acest vărfa, care este de 2477 m. de înalt, și este însemnat de cátră inginerii militari cu o grămadă (piramidă) de petri, vom ave o privire largă și frumoșă, cu deosebire, decăt va fi vremea senină. Spre răsărit și apus, precum și spre méđă-đi, vom zări piscurile munților Paringu, Cerna și Vulcanu, văile adénci ale Jiurilor și a rului Lápușnicu, apoi o mulțime nenumărată de văi laterale și afundături, printre cóstele păduroșe și stâncile pleșuve ale acestor munți; spre méđă-nópte vom cuprinde cu o singură privire Valea Hațegului, cu mulțimea de sate, cu apele ei, ca nisce căi arginții, cu verđura séménaturilor, rádiurilor și pometurilor de pe suprafața ei. Ér mai spre méđă-nópte privirea ne pătrunde în valea Streiului și a Mureșului și se opresce de ramurile de peste Mureș ale Munților

Apusenii, cari se desemneză plăcut în zăre albastriă a depărtării.

Asemenea priviri frumoșe mai avem și de pe alte piscuri. Ast-fel la pólele munților, la Suseni, care este un prediu (cătun) al comunei Riu de Móra, se află o stâncă (un colț), de pe vârful cărei ne putem bucura érăși de una din cele mai frumoșe priveliști asupra Valei Hațegului.

Stanca este incununată cu o frumoșă ruină de cetate, cetatea Colțului, „care după cum dice un scriitor, privesc în jos din verdéța pădunii, ca un monument mormentu al vremilor trecute“.

Cetătuia a fost a familiei Kendes care este de origine română și s'a numit odinórá Cădea.

În cărțile bétrâne nu se află însemnat, că între zidurile acestei cetătuie se fi petrecut când-va lupte și fapte vitejesc. dér vorba din bétrani scie sé ne spune frumoșă poveste, despre o întâmplare de aici.

rător, că rapoartele cu toate statele sunt amicale.

Cu privire la Serbia, comisiunea ea cu satisfacere la cunoștință, că raportul de până acum a devenit și mai intim. Privitor la Bulgaria, comisiunea primesc cu liniștire declarațiunile contelui Kálnoky, că până acum nu s'a întâmplat nici un incident, care ar da ansă la presupunerea, că guvernul bulgar ar avea de gând să jertfescă independența țării, în interesul ore-cui-va, sau să altereze raportul bun cu noi.

In ce privește România, se dice, că e îmbucurătoare apropierea ei de tripla alianță. Comisiunea atrage atențiunea asupra agitațiunilor, care au produs în Ungaria mare înverșunare. Pretinde, că guvernul român să desaprube mișcarea îndreptată în contra Ungariei și să nu-i întindă nici sprijin material, nici moral. In acesta cestiune părerile lui Kálnoky și ale comisiunei se unire.

Raportul propune votu de încredere contelui Kálnoky.

Sofia, 29 Septembrie. Vetitschkow a fost numit ministru de lucrări publice, ér Pechow ministru de justiție.

Literatură.

In editura Tipografiei „Aurora“ A. Todoran din Gherla a apărut: Povestile Bănatului, culesse din gura poporului bănatănu, de George Cătană, învățător. Tom II Conține 19 povești pe 150 pag. Prețul 25 cr.

Banca de școlă.

2. Partea a doua a băncii-pulpitru este scaunul, sau partea pe care ședă școlarii, care se mai numește și subșediu. De scaun se țin spatele sau rădămătorea și scândura de sub picirile școlarilor.

Rădămătorea e făcută pentru fiă-care școlară fiă banca-pulpitru individuală, fiă pentru banca de doi trei sau patru elevi; la aceste trei din urmă însă pôte fi și comună. In totu cazul însă e mai bine ca spatele să fiă singular și la băncile pentru doi trei sau patru școlari, ca ei să fiă siliți a ședea fiă-care la locul său în bancă. Ele trebuie să fie puțin plecate spre înderăt până la un unghi de 100 grade, ca să permită școlarului a asculta comod la învățător și să nu aiba nici o muche ascuțită și toate să fiă rotunde. Scândura de sub picior e de lipsă în clasele începătoare și unde padimentul e friguros, pentru-că altminteri nu se pôte curăți școlă cum se cade. Incolo piciorrele și talpele băncii-pulpitru sunt

totu cam la băncile noastre de până acum. La multe piciorrele sunt de feru atâtu la tablă, câtu și la scaun. Băncile-pulpitru sunt de regulă văpsite, seu cu verde închis, seu în fața stejarului, imitându structura acestuia.

Afară de acestea mai trebuie să luăm în băgare de seamă încă două considerațiuni de căpeteniă, și anume: Distanța și diferința.

a) Distanța. Sub numirea de distanță la bancă se înțelege depărtarea orizontală dintre tablă și scaun. Acesta se constată cu plumbul, seu perpendicularul, pe care îl atărnam de marginea dinlăuntru a tablei și a scaunului, așa ca să stea liberu în direcțiune verticală. Dacă firul perpendicularului atinge în același timp și marginea tablei și a scaunului dinlăuntru, distanța este nulă. Dacă firul e mai departe de scaun, distanța e pozitivă, și dacă cade d'asupra scaunului, e negativă. Banca-pulpitru, când tăblița mobilă a tablei fixe e ridicată, are distanță pozitivă de 5—8 cm., ca așa copilul să pôte sta în picior comod la timp de lipsă; când însă tăblița e lăsată, atunci are distanță negativă de 5—8 cm., seu nula, ca așa copilul să fiă ținutu a nu se pleca la scris seu la desemn etc. Pentru a împăca aceste două distanțe, unii, d. e. Olandesii, folosesc scaune mobile, care se pot apropia și depărta de bancă după trebuință; acestea însă nu corespund din punctu de vedere disciplinar și a. b) Diferința se numește depărtarea verticală dintre marginea tablei din lăuntru și dintre a scaunului de ședut.

Astfelu sunt întocmite băncile după sistemul Kunze.

In Ungaria cele mai bune bănci sunt cele dela firma Rudolf Bernhard et. comp. din Brașov. Ele sunt admise și recomandate de ministru reg. ung. de culte și instrucțiune publică sub Nr. 1058 din 1893, și premiate la esposiția industrială economică din Timișoara la 1891 cu marea medaliă de aur. Totu așa au fost premiate la esposițiunea de mijloce de învățământ din Dobrița.

Întocmirea lor e totu după sistemul Kunze. Deosebirea e, că piciorrele atât ale pultului cât și ale scaunului acestor bănci sunt de feru bătut și se pot fixa pe padiment. Pe sub ele se pôte vedea înlesnire ori-ce murdărie și se pôte delătura cu ușurință. Ele corespund din toate punctele de vedere mai sus atinse.

Mărimea părților acestor bănci, precum și prețul lor, se pôte vedea din conspectul următor:

I. II. A se întrebuița pentru 4 clase elementare.		III. VI. A se întrebuița pentru 8 clase gimniale, seu reale.	
I	6—8	68	44
II	8—10	70	45
III	10—12	74	46
IV	12—14	78	48
V	14—16	82	50
VI	peste 16	86	52
		46	37
		4	4
		85	
		110	
		165	
		220	
		8	9
		11	12
		14	15
		16	17
		17	18
		18	19
		13	16
		16	19

In Germania, în multe locuri se folosesc un felu de bănci, numite bănci germane pentru școlile populare. Acestea au pultul fix, cum este și la băncile noastre actuale, der la scaun au câte două locuri pentru fiă-care școlară: un locu pentru ședut, care e în distanță minus seu negativă dela pult, și altu locu pentru stat, când cântă, când facu gimnastică, seu se închină ș. a. și e în distanță plus seu pozitivă. Raportul între mărimea tuturor părților acestor bănci este totu același, ca și la băncile pultu sistemul Kunze.

Acestea ocupă însă locu foarte mult și salele de învățământ trebuie să fiă foarte spațioase. Acesta însă nu e o scădere, ci tocmai un avantaj din punctu de vedere igienic, silind pe susțitorii școlilor a face sale de învățământ destul de spațioase, ca să încapă atâtea bănci, câte sunt de lipsă într'o clasă.

Pentru a regula acum șederea normală a școlarilor în bănci după multe și seriose cercetări și esperience, pedagogii și medicii s'au unitu a statorni următoarele principii:

1. Băncile se corespundă mării copiilor și fiă-care școlă să aibă

Părțile băncii-pulpitru după mărime.		Mărimea I pentru școlari de 6—8 ani		Mărimea II pentru școlari de 8—10 ani		Mărimea III pentru școlari de 10—12 ani		Mărimea IV pentru școlari de 12—14 ani	
Lungimea pultului individual	0.50 m.	0.52 m.	0.54 m.	0.56 m.					
Inălțimea mesei seu a tablei	Inspre 56.5 cm. înainte 51.8 cm.	63 cm.	70 cm.	73 cm.					
Inălțimea scaunului	31.8 cm.	36.5 cm.	40 cm.	41.2 cm.					
Inălțimea spatelui	54 cm.	58 cm.	60 cm.	65 cm.					
Inălțimea scaunului	18.8 cm.	20.7 cm.	22.4 cm.	23.7 cm.					
Diferința	20 cm.	21.8 cm.	24.2 cm.	26 cm.					
Lățimea tablei	38 cm.	40 cm.	42 cm.	45 cm.					
Școlari după mărime	1.12 m.	1.27 m.	1.36 m.	1.44 m.					

Odiinoră așa se spune, stăpâna cetății Colțului era Iléna Cădea, o fată fecioră, frumoasă ca dînele din povești. Erau atunci vremuri grele; asupra strămoșilor noștri năpădiseră cete sêlbatiche de Tătari. Românii s'au luptat cu ei vitejese și i-au alungat din hotarele lor, der vai! mulți dintre ei au cădutu prinși și au fost duși în robie. Intre aceștia a fost și iubitul Ilenei. Elu a fost prins în focul luptei și răpit de Tătari și nimenea nu scia unde se află. Iléna, care se topia de dorul lui, ședea adese-ori pe zidul cetății și privia, privia înduioșată în depărta, dăr-lu va zări venind acasă. Odată ședend ea astfelu pe zid și privind la cele văi, cari îi păreau pustii și cernite de jale, o cuprinse un somn ușor și adormi. Și ce se vedu! In somn îi s'a arătat iubitul și i-a spus, că atunci va scăpa din robie, când ea va aduna atata aur, câtu să ajungă până acolo, unde e ținutu elu prinsu.

Iléna nu scia, cum se înțelégă visul, și nici nu prea credea în elu. Der iubitul ei i s'a arătat și a doua, și a treia oră în vis. Acum Iléna se hotărî să lucre, să

lucre multu, ziua și noptea, ca să câștige aurul trebuincios.

Și s'a apucat Iléna de torsu și torcea, torcea cu mare sîrguință, ziua și noptea. Și din ce i se sporia tortul, dintr'ia se simțea îndemnată mai multu la lucru. Odată într'o nopte instelată luminată de razele aurii ale lunei, ședend în foisorul cetății atărnat pe marginea stâncii, torse multu până ce trecu de meșul nopții. Și ce se vadă? Tortul, ce l-a torsu după meș de nopte, era din fire de aur și decă torcea ori când după meșul nopții, se alegea totu fire de aur. Așa torcea ea nopte de nopte, când odată, inspre cântător, cine-i prinde fusul, ce sfăria în josul foisorului? Era iubitul Ilenei, care în momentul când firele de aur au fost atât de lungi, câtu să ajungă până la locul, unde era elu prinsu, i-au pocnit lanțurile de pe trup, și elu a putut să alerge acasă, în brațele iubitoare ale ei. ¹⁾

(Va urma.)

¹⁾ Kővári Tört rég. Vol. I.

bănci după mărime de cel puțin patru feluri.

2. Muchile tuturor părților băncii, pe unde vinu mai desu în atingere cu școlarul, să fiă rotunde, și scaunul puțin scobit pe mijloc de-a lungul, ca să nu alunece școlarul pe elu spre tablă.

3. Școlarii să se așede în banci nu după progresu, ci după mărime; cei mai mari în urmă, cei mai mici înainte.

4 In școlă, în care se introduc bănci individuale, se aședă acestea în formă rotundă, ca în amfiteatru, și înainte la mijloc lângă parete e catedra învățătorului.

5. Școlarii, când șed în banci, să ajungă cu talpa întregă a piciorului pe podelă; partea de sus a piciorului până în genunchi să stea orizontal pe scaun și din genunchi în jos vertical, așa ca trunchiul cu partea de sus a piciorului și cu cea de jos și cu lăbile, să formeze 3 unghiuri drepte.

5. Cutia de sub tablă trebuie ast-fel construită ca să nu geneze pe școlară nici când șede, nici când stă în picior.

(Va urma.)

I. Darju.

EDUCAȚIUNE.

Ce este educațiunea?

De când există omenii, de atunci s'au și educat. Cu toate acestea nu există un conceptu pozitiv despre educațiune, care să fiă de toți primitu. Mai ori și cine, care scrie asupra acestei cestiuni, își arată propria sa părere. Eu aș pute să presintu toate opiniunile despre educațiune dela Aristotel până la Pestalozzi, să le esplicu, să le comparu unele cu altele și să arăt, care e cea mai bună. Am însă motivele mele, de ce nu facu acesta. Mai întâi pentru-că multe din ele mî sunt necunoscute, și alu doilea, că cred că acesta e unu ce nefolositor. Căci la ce ar folosi, decă aș întreține pe cetitoru cu diferite părerii, pe cari și le-a formatu cine-va despre educațiune în diferite timpuri? La urmă totu mî arăt propria mea părere și caut să le o recomand. De aceea e mai bine, decă le-o facu cunoscut fără ori și ce digresione. După părerea mea educațiunea e: dezvoltarea și exercitarea puterilor copilului.

Să educi copilul spre a se forma omu, atunci se dezvoltă și se exercită toate ale sale puteri; se educă însă pentru o anumită ocupațiune, atunci se crede de cuvință de a se exercita numai acelea, cari sunt trebuincioase pentru succesul ei, ér cele l-alte, cari pot să fiă defavorabile pentru a ei eficacitate se lasă în adormire seu chiar se paraliză, întocmai după cum se întorce taurul, care e destinat pentru jugu. Aici vorbesc numai despre primul felu de educațiune.

Spre a desvolta și exercita mersul copiilor, se puneau altă dată în scaune de umblat, seu se inhămau, așa ca deveniau adesea gheboși și cu umerii diformi, și decă li-se promitea întrebuințarea liberă a mânilor, nu erau stăpâni pe ele, se clătinu adesea, se loviau la cap și aiurea. Acum scaunele de umblat și inhămările sunt isgonite din totocamerile copiilor, unde a pătruns lumina unei educațiuni raționale. Acolo se vedu acum copiii cum se tărăscu încoco și în colo, întocmai ca nisce animale; simțu însă mai multă putere în ale lor picior, atunci se ridică în sus și se agață de scaune. După aceea se aședă mai multe scaune la o depărta ore care unele de altele și se punu pe ele tablouri cu scopu de a-i face să mērgă din unlu

în altul. După câte-va zile lasă scaunele la o parte și umblă prin casă fără să se țină de ceva. Perdă însă echilibru, atunci se așează de obicei pe spate. La facerea acestui exercițiu membrele nu se vatămă, ci rămân sănătoase.

Cât timp durează acesta, se observă, că aceiași copii, cari la început se țarau, acum umblă și sar.

Acest fel de tratament ne descopere întregul secret al unei educațiuni raționale, potrivită cu natura umană.

După cum la această introducere în a merge nu se eserează puterea de a merge mai înainte, până a nu se fi esersat în deajuns puterea de a se țări și până ce aceea nu se manifestă în deajuns, totu așa nu trebuie cine-va să caute de a desvolta alte puteri, până ce nu există în realitate și până când acelea din cari ele ies n'au dobândit un exercițiu îndestulitor. Mai departe, după cum scaunele de umblat și înhămarile s'au îndepărtat și copiii se exercită de a umbla din propria lor inițiativă, ca cu chipul acesta să-și potă esersa mersul, totu așa și educatoarul trebuie să înlăture în exercițiul tuturilor celorlalte puteri, ori și ce mijloc de înhămare sau înfrânare. El nu trebuie atât să exercite puterile copiilor, cât din contra să le procure ocaziunea și atracțiunea de a începe ei înșiși aceste exerciții.

Copilul primește fără îndoială toate puterile sale prin nascere, și le aduce cu sine, când trece din starea asemenea plantelor în regnul animal. Cele mai multe însă dormiteză, întocmai ca simburile în grăunțele de grâu, când se sémână. Ele sunt numai puteri și se desvoltă cu mersul timpului în următoarea ordine: Ma întâiu cele mai multe din puterile copilului. Copilul nou născut respiră, strigă, înghite, digeră etc. Lucrurile ce-l înconjură fac asupra lui impresiuni, facultatea însă de a le simți, de a-și face reprezentări despre ele, nu se manifestă în primele zile ale vieții. Inceputul cu încetul începe de ași reprezenta lucrurile din afară, de a păstra aceste reprezentări și de a le reproduce érași din timp în timp. Sensibilitatea, memoria și imaginațiunea se desvoltă în chipul acesta.

În urmă se manifestă inteligența prin judecățile, ce le face asupra lucrurilor, ce cad sub sensuri.

În același timp încep și puterile aflătoare în mâni de a manifesta o tendință spre acțiune. Copilul apucă, pipăie și aruncă ori și ce de la un loc la altul. Dacă i-se dă în urmă un cal de lemn el îi clădește un grajd din cărți sau scaune, îi dă de mâncare, îl scote afară, îl lăgă de un scaun, sau de alt-ceva, ce poate servi ca trăsura și de a fi trasă de el, etc. Numai după esirea din starea de copilărie începe rațiunea să se arate activă prin reprezentarea lucrurilor nesensuale.

Prin această natura ne-a arătat ordinea, în care putem să-i fim de ajutor la desvoltarea puterilor fragede.

(„Din Cărticica furnicilor“)

POVEȚE.

Curățirea penelor de pat. E foarte necesară și de o influență mare pentru sănătate, ca să se curețe penele de pat, întrebunțate ani întregi, sau cari au prins grăsimi prin zăcerea îndelungată a vr' unui bolnav. În multe locuri există mașine

anume pentru curățit penele. În lipsa acestor punem penele într'un butoi, turnăm peste ele apă de săpun și le amestecăm bine apoi le storcem și le punem într'un alt butoi și turnăm peste ele apă caldă. După ce se usucă la soare, sau într'o altă cameră caldă, penele sunt ca nouă. Sau punem penele într'o căldare golă și facem foc slab sub ea, ca penele să nu ardă. Amestecăm neconținut penele până ce sunt pătrunse de căldură. În timpul acesta necurătenia se înlătură în formă de abur, penele se umflă și se fac ca nouă. Sau în fine punem penele 3—4 zile într'o soluție slabă de carbonat de sodă, le aruncăm apoi într'o sită, ca să se scurgă lichidul, le spălăm cu apă curată și le punem să se usuce.

Cum se conservă merele și nucile? În privința păstrării merelor și nucilor s'a făcut o încercare la institutul de horticultură și viticultură din Geisenheim. Resultatul a fost următorul: Deore-ce comercianții mari de pome valorose de masă păstrează fructele în hârtia de mătase, susținându, că cu modul acesta se conservă mai bine, s'a făcut o încercare cu merele de iernă *Calvill*, *Reinette*, *Bergamotte*, *Gliver des Serres* și *St. Germain Vauquelin*, înfășurându-se din fiă-care specie câte 20 în hârtie de mătase, ér câte 20 aședându-se libere. S'a constatat, că merele înfășurate aveau o colóre mai deschisă, erau fără pete și mai puțin sbercite de câtu cele neînășurate. Se recomandă deci această procedură la pomele mai prețioase, însă trebuie să lăsăm merele să stea până ce evaporăză conținutul de apă, adică până ce rămâne coja deplin uscată. O altă încercare s'a făcut cu *conservarea nucilor*. Nucile cöpte se descojau repede în învelitorea verde, se spălau cu apă într'un hordau și apoi se espuneau, într'o ladă închisă, vaporilor de puciosă în timp de 10 minute. Nucile tratate ast-fel aveau o colóre curată și nu se muceșteau, ca cele-lalte. Procedura această se recomandă mai ales pentru nucile destinate comerțului.

Țiganul răs.

Sei, ca Dumineca, era cărciuma plină de Români. Cari beau țică, cari basamacu, cari întindeau de o bucată de pastramă vorbind între ei de câte greutate și câte are bietul om pe cap.

Un țigan tinér s'apucase să se rață și el întâi.

Până îl răsese un țeran, mai mult fără săpun, decât cu săpun, numai el scia ce îndurase, dér era răs, și acum se fudulea țiganul, nevoie mare; se uitase într'un ciob de oglindă până nu mai puteuse, trecuse pe dinaintea caselor unde scia, că stau fete frumoase deși obosise gionatele, și de întânea în cale vre un Român îi dedia ziua bună și lega vorbă cu el, dór de l'o vedea și s'o minuna de frumos, ce se făcuse.

În sfârșit întră și în circiumă totu cu gândul ăla.

Dedu ziua bună. Căți-va ómeni îi răspuseră și-și vedură de vorbă. El se alătură de unii cari beau la o masă, și după-ce stetu alături de ei cât-va în picioare, dișe punându mâna la bărbă:

— Ma rasei și io!

Țaranii, ca și cum nu aușiră, nu'i răspuseră nici unul.

Țiganul dișe ér:

— Ma rasei și io ađi hântăi.

Și vedându, că totu nu-i dișe nici unul nimic, se aședă și el pe laviță alături de ălalți și dișe oftându:

— Ei, sa'mi fia de bine!

Dumitru Stăncescu.

Invingetorea.

Se încinsese odată o luptă înfloritoare, o adevărată luptă de Titan. Töte virtuțile, încăerate cu töte vițuriile, luptau împreună pe vieță și morte. Rănilile săpate erau adenci, sângele curgea. Dreptatea fu gonită de vicieniș, de falsitate, prefăcătoria și răutate, ér iubirea se sfărșia cu încetul, apucată în ghiarele urei și ale invidiei. Generositatea zăcea în agoniă sub mânille sacrilege ale lacomiei. Multe virtuți cădură sdrobite în acea di; dér și multe vițuri creșură, că le-a sosită césul de pe urmă.

În mijlocul acestei mari mulțimi de luptători, una dintre virtuți rămase neatinsă, era: **bunătatea**. Isbită, chinuită, străpunsă de săgetile crudei ingrătitudinii, ea érași se ridică și întră în luptă sêlbatică, cu același curagiu, cu aceeași răbdare neînvinsă, ca și mai înainte.

Se făcu séră, se făcu nópte; lupta încă nu încetase — nu se scia încă, care parte are să iasă în vîngetóre; luptătorii sleiți de puteri, cădeau la pământ. Bunătatea singură trecea veselă printre rëndurile celor căduți, — era sprintenă ca un păreu de munte și drăgălașă ca roșata dimineții.

Așa ea mergea dela un loc la altul, încuragându pe cei suferinđi și mângându-i cu vorbe dulci.

În acele momente chiar și inimicii ei nu putură se dișe altfel decât: *cea mai puternică dintre noi toți, ai fostă și ești tu!*

Trad. de Sofia Vladu-Rădulescu.

MULTE ȘI DE TOATE

In 3 zile din Europa în America.

Richard Puniton din Pensilvania a inventat o mașină de vapor, cu care se dișe, că se va putea face în trei zile drumul dintre Europa și America. La vapor sunt aședate două rënduri de propeler (rote) anume construite, dintre care o păreche e aședată înainte, spre a tăia apa și a mări iuțela prin micșorarea fricțiunii. Cei-lalți 20 propeler sunt aședăți sub apă, avându fiă-care un diametru de 5 urme. Această construcția dá vaporului o iuțelă enormă și îl ține tot-d'auna în echilibru chiar și în timpul furtunei. Nisce mașini mari din mijlocul vaporului produc forță motorice și lucrăză directu asupra propelelor dinainte. Un avantaj principal este, că axele rötölor lucrăză independentu unele de altele, așa că ruperea uneia din ele rămâne fără urmări cu privire la mersul vaporului. Astăđi se pierd două treimi din forța motrice la töte vapörele, căci cei doi propeler, ce-i au, potu lucra numai asupra unei mic cantități de apă, pe când 20 de propeler învingu de 10 ori mai multă apă. Despărțămintele impermeabile sunt de ambele părți ale noului vapor.

O foie din Filadelfia spune, că acum se construesc un modelu alt acestei invențiuni, ce va fi mánat prin electricitate și va ilustra în practică efectele acestui sistem. Supraveghiarea construirii s'a încredințat d-lui Heinrich Busse din Hamburg, un inginer naval esperimentat. Amiralitatea englesă a invitat pe inventatoru să ducă modelul în Anglia, spre examinare. Modelul însă va fi arătat mai întâiu la New-York.

Vacă princiară.

În recenta călătorie a prințului Bulgariei cu vaporul Orientu, se afla pe bord și micul prinț Boris, precum și o vacă elvețiană, care avea să dea în fiă-care di lapte prospetu micii sale Altețe. Pentru ca nobilul animal să fiă bine îngrijit, direcția vapörelor a primit de susu acestu ordin în limba germană: „Pentru vacă (Kuh) să se pregătescă un localu corespondent și să se îngrijescă bine“. Din întâmplare Kuh era și numele unui inspec-

toru de vapöre. Funcționarul, care primise ordinul, l'a înțeles greșit și a dat înderetu acestu telegramă: „Sosirea domnului inspectoru Kuh nu s'a avisat încă“. Mai târziu s'au deslușit lucrurile, căci atât d. inspectoru, cât și elvețiana utilă au călătorit foarte bine.

Un mijloc universal de scos

petele, care curăță ori și ce pată din haine fără a se observa, că au fost păte; cu deosebire în sezonul de veră, când se portă haine ușore și deschise, acestu mijloc este o neapărată trebuință. Mijlocul acesta a fost inventat de curându de un Englez și este tot-odată foarte eficient. O bucată, care ajunge pe un timp mai îndelungat, costă numai 20 cr. Acestu mijloc este *săpunul de curățit pe alu lui Rose*, avendu o rosă, ca marcă de contravenție; săpunul fără această marcă este falsificat. Săpunul acesta se pöte cumpăra în farmacii, prăvălii mai principale de droguerie, mărunchișuri, băcani. En gros cum și cu bucată, decât în vre-o localitate nu este depou, trimite A. Visnya, depositaru generalu în Cincibiserici (Fünfkirchen) pentru prețu de 25 cr. bucată, trimisă franco cu poșta. Depositu la Brașov: Alfred Gebauer, I. L. & A. Hessheimer, Carl Harth. — Sibiu: Farmacia I. M. Molnar. Făgăraș: H. Schul, Ioan Novak. Budapesta: Neruda Nándor. Alba Iulia: Fogolyán István; Orăștie: farmacia Vlad; Deva: farmacia Kupkay Geza; Timișora: Krayer Franz, Weisz Mayer, droguis.

Calendarul săptămânii. SEPTMBRE. are 30 zile. RĂPOCIUNE.

Zilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	18 C. par. Eminentu	30 Ieronim
Luni	19 M. Trofimăt	1 Oct. Remig.
Mari	20 S. m. Eustatiu	2 Leodegar.
Mer.	21 Apost. Cuadrat	3 Cand. d
Joi	22 S. m. Fo a și Ioan	4 Eran. Asis
Vin.	23 S. Conc. s. f. Ioan	5 Placid
Sâm.	24 S. aut. m. Tecla	6 Brunome

Prețurile cerealelor din piața Brașov. Din 29 Septembrie st. n. 1894

Măsură sau greutatea	Calitatea.	Valoarea triană.
		fl. cr.
1 H. - L.	cel mai frumos	5 20
"	Grâu mijlociu	4 80
"	mai slabă	4 50
"	Grâu mestecat	3 20
"	Secară frumöșă	3 40
"	mijlociă	3 —
"	Orză frumöșă	3 40
"	mijlociu	3 —
"	Ovășă frumöșă	2 20
"	mijlociu	— —
"	Cucuruză	4 50
"	Malai	5 —
"	Mazăre	5 —
"	Linte	8 50
"	Fasole	4 50
"	Séménță de in	10 —
"	Séménță de cânepă	5 50
"	Cartofi	— 90
"	Mazériche	— —
1 kilă	Carnea de vită	— 48
"	Carnea de porc	— 52
"	Carnea de berbec	— 34
100 kil.	Seu de vită prospetu	23 —
	Seu de vită topit	33 —

Cursul losurilor private din 26 Sept 1894

	ORIG.	VIND.
Basilica	9. —	9 30
Credit	196 25	196 50
Clary 40 fl. m. c.	57 50	58 50
Navig. pe Dunăre	140. —	141. —
Insbruck	27 25	28 25
Krakau	26 50	27 25
Laibach	25. —	—
Buda	60. —	61 50
Palfy	57. —	58. —
Crucea roșie austr.	17 70	18 30
do ung.	12. —	12 50
do ital.	12. —	13 25
Rudolf	24. —	25. —
Salm	69 50	70. —
Salzburg	27 50	28. —
St. Genois	71 50	72 50
Stanislaw	46. —	48. —
Trieitne 4 1/2 % 100 m. c.	143. —	144. —
do 4 % 50	71. —	73. —
Waldstein	50 50	52 50
Serbesc 3 %	39 50	40. —
do de 10 franci	—	—
Banca h. ung. 4 %	127 40	128. —

Cursul pieței Brașov.

Din 29 Septembrie 1894.			
Bancnote rom.	Cump.	9.83	Vënd. 9.85
Argint român.	Cump.	9.70	Vënd. 9.75
Napoleon-d'ori	Cump.	9.85	Vënd. 9.88
Galbeni	Cump.	—	Vënd. —
Ruble rusesci	Cump.	—	Vënd. —
Mărci germane	Cump.	—	Vënd. —
Lire turcesci	Cump.	—	Vënd. —
Scris. fonc. Albina 5 %	—	—	Vënd. —

In
Magazinul
de mărfuri
D. Lessner
de au sosit un bogat asortiment
de toate Nouveautés pentru SAISONUL de TÔMNĂ
și IERNĂ și e foarte recomandabil On. Publicii alți
cerceta spie a se convinge de moderaținea prețurilor
(fără conțurență) și esceleanta calitate a mărfurilor.

SAISON

de

tômnă și iernă

1894-95.

Despărțământul de Stofa de modă

Haute Nouveauté Cheviot	lână curată	120	cm. lat, pr.	Mtr. fl.	1.55
Haute Nouveauté Cheviot	"	120	"	"	1.75
Haute Nouveauté Cheviot	"	120	"	"	1.95
Cheviot carreaux	"	120	"	"	1.95
Cheviot mêlé englezesc	"	120	"	"	2.-
Crêpe-Cheviot	"	120	"	"	1.90
Postav pentru dame	"	110	"	"	1.45
Drap brodé	"	95	"	"	1.15
Drap uni	"	95	"	"	1.10
Carré en noppe	"	110	"	"	1.70
Haute Nouveauté Cheviot	"	120	"	"	2.40
Haute Nouveauté Cheviot	"	130	"	"	3.10
Kammgarn-Nouveauté	"	120	"	"	1.85
" Haute "	"	120	"	"	2.90
Kammgarn desiné	"	120	"	"	3.
Nouveauté-Kammgarn	"	100	"	"	1.30
Specialité exclusive	"	120	"	"	2.90

Coloré anglais	lână curată	120	cm. lat, pr.	Mtr. fl.	2.75
Petit carreaux anglais	"	120	"	"	2.10
Drap des dames exclusive	"	95	"	"	1.25
Flanel englezesc	"	116	"	"	1.70
Foulé Nouveauté	"	120	"	"	1.35
Foulé	"	90	"	"	1.70
Kasan luciu	"	90	"	"	1.80
Mode-Cheviot englezesc	"	100	"	"	1.15
Postav diagonal	"	120	"	"	1.-
Postav pentru dame	"	120	"	"	1.82
Cheviot mêlé	"	120	"	"	1.80
Cheviot Gulpure	"	90	"	"	1.60
Demi drap	"	90	"	"	1.38
Cheviot Nouveauté	85 cm. lat, pr.	Mtr.	45 cr.	etc. etc.	etc.
Catifea prima pentru rochi	60 cm. lat pr.	Mtr. fl.	2.30		
Catifele colorate pentru garniseli	54 "	"	1.30		
Pluş de mătase	45 cm. lat, pr.	Mtr. fl.	1.20 și 1.50		

Depouri enorme în Barchent și Flanelcottons deseri admirabile în nenumerate nuanțe de colorii.

Mare asortiment în Mătăsării.

Pentru provincie mostre și jurnale ilustrate gratis și franco.

Magazinul
de mărfuri

D. LESSNER

VIENA, VI. Mariahilferstrasse Nr. 83.

Souterrain, Parterre, Mezzanin și etagiu prim.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ISVORULŪ Matild de BODOK

cea mai cristalină, în acid-carbonic cea mai bogată
apă minerală
alcalin-acide-ferruginosă a continentului.

Isvorū ferruginosū de primuiū rangū!

Medicamentū cu cele mai strălucite succese în contra ma-
ladielor stomacului, în contra nervosității, în contra maladielor
causate din lipsă de sânge și cu deosebire în contra maladielor
femeilor etc.

Borviz de totă eleganța!

Apa minerală „MATILD“ se găsește în calitate
prospetă în depositul subsemnatului: Brașovū, strada Mi-
chail Weiss (ulița poștei) Nr. 12, în toate birturile și cele mai
multe băcării.

Prețulū unei sticle de 1 Litru (fără sticlă) 5 cr.

Cu totă stima:

Administrațiunea isvorului și depositū de exportațiune

IOSIF GYÖRGY

(Transilvania.) Bodok. (Transilvania.)

471,35-50.

Dintre tôte hărtiile pentru țigarete
este recunoscută de cea mai bună hărtia
de țigarete veritabilă franțuzescă

„Le Gloria“

fabricațiunea d-lorū

JOSIFŪ BARDOU & FILS
în PERPIGNAN—PARIS.

60 medalii de aurū, 16 diplome de onōre mari,
20 diplome „Hors Concours“.

„Le Gloria“ este hărtia, care în finețā și bunătate întrece
tôte celelalte hărtii de cigareta ce esistā.

„Le Gloria“ este numai atunci veritabilă, decā fiā-care
cārticicā pōrtā firma IOSIFU BARDOU & FILS.

„Le Gloria“ se efectuează cu marginele netede sēu cres-
tate (perforate.)

„Le Gloria“ se efectuează și ca tuburī și adecā într'o calitate
neintrecută de finā.

„Le Gloria“ este de cāpētātū în Brașovū la tôte marche-
tāniile și băcāniile en-gros, precum și la fiā-care debitantū
mai bunū de tutunū.

35.-52.

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei“
ā 5 cr. se potū cumpēra în librăria Nicolae Ciurcu și
tutungeria I. Gross.

Revocabil
tragerea
în 16 Oct.

a ESPOȘITIEI din
LEMBERG. Losurile 1 fl.
à

Revocabil
tragerea
în 16 Oct.

Câștig
Uprincipal **60,000** florini.

Recomandā IACOB L. ADLER bancher și zaraf, Tîrgulū Florilorū Brașovū.

Anunciuri

(insertiuni și reclame)

Suntū a se adresa subscris
administrațiunii. In casulū pu-
blicării unui anunciu mai mul-
de odatā se face scādēmētū
care cresce cu cātū publicarea
se face mai de multe-orī.

Administrațiunea
„GAZETEI TRANSILVANIEI“